

Evlâtlık almak ve evlâtlık hukuku

Fuat Bey: *‘‘Evlât edinmenin dînimize hükmü nedir? Evlât edinilen şahıs erkeğe büyüdüğünde hanıma; kız ise büyüdüğünde babaya nâmahrem olmaz mı?’’

Evlât edinme, evlâtlık alma veya evlâtlık verme muhtelif toplumlarda günümüze kadar uygulana gelmiş çok eski bir âdettir. İslâmiyet geldiğinde cahiliyet devri Araplarınca da uygulanıyordu. Öyle ki evlâtlıklar öz evlât yerine sayılıyor, öz evlât ile kardeş kabul ediliyor ve mîrastan pay alıyorlardı. Câhiliyet devri Araplarının âdetlerinden meşrû olanlarını İslâmiyet kaldırmadı, meşrû olmayanları ise yasakladı. Evlât edinmek de bunlardan biridir.

Peygamber Efendimiz de (asm), peygamberlikten önce Zeyd b. Harise’yi evlât edinmişti. Zeyd b. Hârise Mekke’ye köle olarak getirilmiş ve Hazret-i Hatice’nin (ra) yeğeni tarafından satın alınmış bir çocuktur. Hazret-i Hatice (ra) bu çocuğu alıkoyarak, Peygamber Efendimize (asm) hediye etti. Zeki, sevimli ve saygılı bir çocuk olan Zeyd b. Hârise’yi, Peygamber Efendimiz (asm) evlâdı gibi sevdi. Fakat diğer yandan Zeyd’in babası yana yakıla evlâdını arıyor, evlâdını sağ-salim bulup getirene büyük ödüller vaad ediyordu. Evlâdının Mekke’de olduğunu öğrenir öğrenmez, kardeşi ile birlikte Mekke’nin yollarını tuttu ve henüz kendisine peygamberlik görevi verilmemiş bulunan Hazret-i Peygamber’in (asm) yanına geldi. Dedi ki:

‘‘Ya Muhammed, Siz Allah’ın evinin komşusunuz! Esiri serbest bırakan ve ona yemekler yediren hayırsever kimselersiniz. Oğlum sendedir. O’nu bağışla ve bize iyilik et! Sen bu kavmin efendisinin oğlusun. O’nu bağışlarsan, sana ne istersen vereceğim!’’

Peygamber Efendimiz (asm):

‘‘Size daha iyisini veririm. Huzurunuzda onu serbest bırakıyorum! Arzu ederse hiçbir şey almadan onu size veririm!’’ buyurdu.

Zeyd’in babası çok memnun olmuştu. ‘‘Bize çok iyilik etmiş olursun! Allah sana büyük mükâfâtlar versin!’’ dedi. Zeyd’i çağırdılar. Hazret-i Peygamber (asm):

“Ey Zeyd! Bunları tanır mısın?” buyurdu. Zeyd:

“Evet, tanırım! Şu babam, şu da amcamdır!” dedi.

Hazret-i Peygamber (asm): “Şu baban, şu amcandır; beni de tanırsın! Şimdi kimi istiyorsan, onu seçmekte serbestsin!” buyurdu.

Zeyd hiç tereddüt etmeden:

“Asla senden başka kimseyi istemem! Sen benim hem babam, hem de amcam yerindesin!” dedi.

Babası, Zeyd’in bu sözünden hoşlanmamış, kırılmıştı.

“Sana yazıklar olsun!” dedi, “Köleliği nasıl hürriyetten üstün tutuyorsun?”

Zeyd de: “Ben bu adamdan öyle iyilik gördüm ki, onu terk etmem mümkün değildir. O’ndan başka hiç kimseyi istemem!” dedi.

Bu defa Hazret-i Peygamber (asm): “Şâhit olunuz; Zeyd benim oğlumdur! Ben onun vârisiyim! O da benim vârisimdir” buyurdu. Bu sözden Zeyd’in babası ve amcası hoşlanmışlardı. İçleri rahat bir şekilde Zeyd’i Hazret-i Peygamber’e (asm) bırakıp döndüler.

Ancak daha sonra gelen âyetler evlâtlık edinmeyi kaldırdı. Kur’ân, şöyle buyurdu: “Allah, evlâtlıklarınızı öz oğullarınız gibi saymanızı meşrû kılmamıştır. Bunlar sizin dillerinize doladığınız boş sözlerdir. Allah gerçeği söylemektedir. Doğru yola eriştiren de O’dur! Evlâtlıkları babalarına nispet edin; Allah katında en doğru olan budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, bu takdirde onları din kardeşi veya dostlarınız olarak kabul edin! Kalplerinizin kasten yaptıkları dışında, hatâlarınızdan dolayı size bir günah yoktur. Allah bağışlar ve merhamet eder.”¹

Evlâtlık meselesinde şu yollar izlenebilir:

1- Koruyucu ve yardımcı âile sıfatıyla kimsesiz ve yetim çocuklara ulaşılabilir ve bir evlât hassasiyeti içinde bakımı ve terbiyesi üstlenilebilir. Bu, dînen mümkündür ve bunda büyük hayır ve sevap da vardır. Çocuklara kucak açmak meşrûdur, hayırdır, rızâ-yı Bârî’yi kazanmaya vesîledir.

Bu konuda şu hadisleri hatırlamamızda yarar var:

* Resûlullah Efendimiz (asm) mübârek şehâdet parmağı ile orta parmağını biraz açarak işâret etti ve şöyle buyurdu: “Ben, yetimin her şeyine kefil olarak bakan

kimse ile Cennette şöylece yan yanayız.”2

* “Beni zayıfların arasında arayınız. Siz ancak zayıflarınız sebebiyle yardım görüyorsunuz ve rızıklandırılıyorsunuz.”3

2- Barındırmak için alınan çocuklardan gerçek anne ve babasını saklamak doğru değildir ve nehyedilmiştir. Peygamber Efendimiz (asm) kişiye babasından başkasına nesep iddiâ etmesinin yalan ve iftira olduğunu beyan buyurmuştur.4

3- Çocuk ergenlik dönemine ulaştığında, nâmahremlik esaslarına riâyet edilmelidir. Çünkü çocukla çocuğun barındığı âile arasında bir nesep bağı yoktur.

4- Çocuk, barındığı ailenin malına vâris olmaz. Ancak aile çocuğun ihtiyaçları için yaptığı her harcamada sadaka sevabı alır.

Dipnotlar:

1- Ahzâb Sûresi, 33/4-5

2- Buhârî, 11/1838

3- R. Sâlihîn, 272

4- Buhârî, 9/1428